

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nepravilna pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in zameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 6 • Maribor, sobota, dne 14. januarja 1939 • Leto XIV

Nova narodna skupščina

Večina in opozicija.

V ponedeljek, dne 16. t. m. bodo novoizvoljeni poslanci pozvani na prvo sejo narodne skupščine. Prve seje se bodo bavile s formalnostmi, z otvoritvijo, volitvijo predsedstva, odborov in kar še vse spada v ta okvir delovanja nove narodne skupščine.

Narodna skupščina je predstavnicarodna, nje želja in potreba. Zaraditega ima odgovornost napram svojim volilcem. Vsak narodni poslanec pa ni odgovoren le večini, ampak tudi manjšini. Po volilnem redu, ki je veljavenzakon, dobi večinska stranka veliko večino mandatov, to pa ne more biti obeneprivilegij, da bi se narodna skupščina ne ozirala na potrebe in želje vsega naroda. Večinski sistem, kakor ga imamo, ima sicer to prednost, da večinska stranka vlada brez hujših parlamentarnih pretresljev, ki so politično dostikrat neupodobi, čeprav so morda v praksi utemeljeni. Prav iz teh razlogov menimo, da se mora nova skupščina v polni meri ozirati na želje in zahteve naroda, kar so kandidati že pred volitvami in tudi v volilni kampanji obljubili.

Glavni predmet obravnavanja v narodni skupščini bo seveda proračun, ki se mora odobriti še pred potekom poslovnega leta 1938/39. Finančni zakon je za vsako državo važen, važna so pa tudi pooblastila, ki se zadnja leta dajoministrom preko veljavnih zakonov, kar bi v normalnih razmerah ne bilo potrebno, ker je narodna skupščina toliko homogena, da lahko sproti sklepa o važnih vprašanjih v teh pooblastilih ter s tem sprejema tudi odgovornost. Odgovornost narodne skupščine je potrebna tudi zaradi tega, ker se vprašanja vsak dan izpreminjajo in se morajoreševati tako, da zbuja v splošnosti čimveč zadovoljstva in uverjenja, da narodna skupščina res upošteva potrebe in pravice vseh državljanov enakomerno. Ta čut, ta utisk je državno-politična modrost, ki jo morajo imeti vsi parlamentarci.

Ne vemo še, kaj bo storila opozicija, ki je dobila 67 poslancev. Ali pojde v parlament ali ne?

Ne maramo sicer tudi sedaj ne posezati v taktiko manjšinskih poslancev.

V Angliji so konzervativci v parlamentu sedaj v veliki večini. Najmočnejša je za njo delavska stranka, ki je v opoziciji. Toda angleška vlada priznava delavski stranki pravico, da je informirana o vseh vladnih ukrepih, se posvetuje z njo in velja predsednik kluba opozicijske delavske stranke kot svetovalec in sodelavec. Taka conciliantnost je mogoča v stari angleški demokraciji. Zakaj bi ne bila mogoča pri nas?

Bistvena naloga nove narodne skupščine je, da pritegne k aktivnemu sodelovanju vse poslance. To je mogoče, ako poišče pot prave iskrene demokracije, pa ugoden uspeh ne more izostati. Istotako je dolžnost opozicijskih poslancev, da v tem smislu aktivno sodelujejo ter ne dopuščajo, da bi velik del državljanov zapadel v apatijo, ki lahko sledi premajhni aktivnosti.

Narodna banka je dne 11. t. m. obvestila nemško obračunsko blagajno, da ne more vsak dan intervenirati na borzali v naši državi za ohranitev minimalnega tečaja 14.30 din za mariko. Odslej bo imela klirinška marka tečaj, ki bo določen na podlagi ponudb in povpraševanja.

Kdo bo plačal rimski račun?

Chamberlain v Rimu

Listi so obširno poročali, da se je Chamberlain ustavil na svoji poti v Rim v Parizu. Z vso vestnostjo poročajo listi, da v Parizu ni imel svojega običajnega dežnika, kakor v Monakovem, s seboj. Nadalje opisujejo njegovo potovanje v Rim in časten sprejem tam.

Dolga formalna opisovanja ceremonij in običajev pa niso jedro potovanja v Rim, zaradi tega tudi ne morejo zadovoljiti javnosti, ki želi iskreno vedeti nimen te intervencije in v kakšnem smislu hoče angleški načrt pomirjenja v vseh stvareh, ki bodo v razpravi, dovesti do srečnega zaključka.

Na banketu, ki se je vršil po prvem sestanku v Rimu, so znamenite besede, ki sta jih izrekla v glavnem Mussolini in Chamberlain. Mussolini se je zahvalil Chamberlainu za prijateljstvo angleškega naroda in sodelovanje pri pravičnem reševanju problemov septembra meseca lanskega leta. Chamberlain je po njegovem mnenju s svojo odločnostjo in znanjem ohranil mir v Evropi. — Sporazum med Anglijo in Italijo je postavil trdno osnovo tudi za novo stvarnost v sredozemskem bazenu kakor tudi v Afriki. S tem je Anglija pokazala

pot k pomirjenju, h kateremu želimo vsi.

Mussolini je s tem poudaril predvsem tezo monakovskih dogovorov.

Odgovarjal je na zdravico tudi Chamberlain. Rekel je, da je prišel v Rim, da nadaljuje politiko, ki je politika prijateljstva z vsakomur, pravično in miroljubno politiko hoče voditi pri vseh mednarodnih vprašanjih potom pogajanj. Prvi plod je izmena vojaških informacij med Anglijo in Italijo. Interesi obeh držav v Sredozemskem morju so skupni in sporazum bo tvorilo novo poglavje prijateljstva in zaupanja, kar bo koristilo vsej Evropi. Tenor Chamberlainove zdravice je bil v tem, da Anglija hoče nadaljevati politiko prijateljstva z vsemi.

Iz zdravice ne moremo posneti jedra rimskih pogajanj. Listi celo ugotavljajo, da za razgovore ni določil definitivni program. Verjetno je le toliko, da se v Rimu ne razgovarjajo o zblizanju Francije in Italije, marveč predvsem o Sredozemskem morju in Španiji, kjer so zaenkrat angleški interesi najbolj ogroženi. V drugi vrsti želi prihaja v poštev direktoriji štirih velesil in avtomatična nujnost, da se Francija sporazu-

me z Italijo. Jedro sklepov, ki bodo sprejeti v Rimu, bomo v odlomkih zvedeli šele pozneje, ko se bodo pričeli izvajati.

Nam se zdi angleška pomirjevalna politika nekoliko nejasna. Če pomislimo, da Nemčija in Italija potrebujeata surovine in trg za svoje izdelke in pridelke, potem je domena v srednji Evropi, ki jo Anglija ponuja Italiji in Nemčiji brez večjega pomena. Z novim vplivom na tem sicer obsežnem teritoriju bo le deloma ugodeno namenu, potreba po trgu in surovinah se bo pa povečala. Nastale bodo zaradi tega nove zahteve in nove trzavice. Vprašanje je pa tudi, kaj poreče po tej znatni izolaciji Francija in Orijent, ki ima bolj ali manj drugje svoje gospodarske in kulturne interese.

Če presojava angleško politiko s te strani, nam mora biti jasno dvoje. Prvič, da hoče s tem Anglija le dvigniti svoj mednarodni ugled, in drugič, da je to stara angleška politika zavlčevanja na račun drugih, da se sama oboroži in politično okrepi.

Vprašanje je samo še, če Anglije ne bo razvoj prehitel in jo razočaral, ker pušča na cedilu male narode in države.

Shrambe za žito

Ideja, ki so jo poznali že egiptovski faraoni.

Siloski so shrambe, v katerih se spravljajo žito in tudi druga živila. Potrebne so take shrambe v deželah, kjer se pridelava več blaga, kakor se ga porabi, da se pametno hrani in neguje, ali tudi tam so silosi potrebni, kjer se žitaric pridelava premalo ali pa slaba letina povzroča pomankanje. Shrambe so v obeh primerih potrebne, da se zaloge ne pokvarijo pred poznejšo prodajo ali porabo.

Ljubljanska konferenca svobodnih strokovnih organizacij je že maja meseca sklenila resolucijo, v kateri je zahtevala zgraditev silosov tudi v Sloveniji, ker je ta v poljedelskih pridelkih pasivna pokrajina. Po najnovejših vesteh pa Družba za gradbo silosov, ki se je ustanovila lani z glavnicjo 220 milijonov dinarjev, na gradbo silosov v Sloveniji še ne misli, kar se zgodi najbrže zopet iz vojaških ozirov, ker je Slovenija obmejna pokrajina.

Razpravljalo se je mnogo o silosih, kakšni in kje naj se grade. Družba sama meni, da naj se zgradi silose v žitornih krajih in v pristaniščih, odkoder se žito izvažajo v inozemstvo. Taki kraji bi bili Beograd, Pančevo, Petrovgrad, Šabac in v enem pristanišču ob Tisi. To bi bili glavni silosi. Poleg teh bi družba zgradila še okoli 20 zbiralnih silosov, kjer bi se žito hranilo le prehodno. Med temi kraji bi bili Mladenovac, Smederevska Palanka, Kragujevac, Kruševac, Leskovac, Zaječar, Kumanovo, Nova Gradiška, Djakovo, Veliko Gradište, Jagodina, Priština, Bihač, Slavenska Požeja, Bjelovar, Bjelina, Niš, Kostajnica, Našica in Požarevac.

Razen teh bo družba gradila majhne silose za pasivne pokrajine, na primer v Nikšiču, Mostarju, Podgorici, Gospiću, Prijedoru, Goraždi, Čapljinu, Beranu in Rašiki.

V programu družbe je še gradnja silosov za sadje v Brčki, Skoplju, Užicah, Požegi, Novem Sadu, Mariboru, Ljubljani, Zagrebu in Valjevu.

Zagrebski »Jugoslovanski Lloyd« se opravičeno čudi, da družba pri tem ne misli na mesta in pristanišča, ki jih imamo na našem Primorju.

Razen teh štirih vrst silosov namrava družba graditi kombinirane silose v Šabcu, Nišu in Goraždu.

Veliki silosi (pet) bi imeli kapaciteto 1000 vagonov žita, zbiralni po 100 do 500 vagonov.

Tak načrt mreže silosov je družba predložila pristojnim ministrom v odobritev, dasi je prvotno hotela graditi samo glavne silose, zbiralne in v pasivnih krajih pa prepustiti privatni inicijativi.

Madžarska agrarna reforma ni nujna

Načrte bodo študirali še najmanj dve leti.

Na Madžarskem imajo še danes skoraj neomejeni fevdalni sistem. Fevdalci so magnati, cerkev in samostani. Pa tudi oblast imajo ti gospodje. Ti gospodje imajo 103 veleposestev, ki merijo nad 5000 johov zemlje.

Med kmetiškim prebivalstvom in delavstvom se že več let pojavlja zahteva po agrarni reformi. Ministri so izdelali že več načrtov, ki so bili bolj problematični vrednosti, ker niso zajeli jedra, ali pa odlagali izvedbo agrarne reforme.

Sedanji predsednik vlade dr. Imre dy je izdelal nov načrt, po katerem naj bi

Gospodarska pogajanja med Poljsko in Rusijo

v Moskvi.

Zadnje vesti o odnošajih med Poljsko in Rusijo so trdile, da se Poljska oddaljuje od Rusije, čeprav je Poljska z ozirom na gospodarski promet odvisna v marsičem od svoje sosede.

Sedaj pa poročajo, da odpotuje poljska gospodarska delegacija dne 18. t. m. v Rusijo, kjer se bo izpremenila in dopolnila poljsko-sovjetska trgovinska pogodba.

S tem je ovržena trditev, da Poljska ne mara stikov z Rusijo.

V Jeruzalemu se nadaljujejo nemiri Arabcev, ki jih proti Angliji hujska neka tuja velesila.

Za podpredsednika francoskega parlamenta je izvoljen zamorec

Candare iz Guadalupa. Zanj so glasovali tudi socialisti. Desničarski kandidat je propadel. Ta volitev je značilna, ker živimo v dobi, ko so zamorci proglašeni kot manjvredna rasa. Francoski parlament pa je s tem hotel povdariti

enakopravnost kolonijalnih narodov v francoskem imperiju.

Monopol za električni tok bo uveden v Bolgariji. Ves tok bo prodajala konzumentom izključno država.

Dve ofenzivi v Španiji

Nacistična v Kataloniji in republikanska v Estramaduri.

Nacistična ofenziva v Kataloniji se še nadaljuje, dasi je njena sila precej oslabela. Boji na Urgelski planoti, zapadno od reke Segre, so zaključili z zavzetjem Mont Blanca po nacistih. Tu, kakor tudi zapadno od Leride in Belaguerra ter od tu proti severu do Trem-pa so se republikanci umaknili v nove pozicije, ki so jih zgradili pred enim letom.

Veliko važnost polagajo nacisti sedaj na ofenzivo preko levega brega reke Ebro v smeri proti Tarragoni. Boji se bijejo okoli mesta Falseta. Od tega mesta je mogoče prodreti proti industrijskemu trikotu Reus, Mont Blanch, Tarragona. V tem predelu se nahajajo nekatere tvornice letal in je zato razumljivo, zakaj tišči Franco baš v to smer.

Časopisi povdarjajo, da republikanski odpor še dolgo ni zlomljen, dasi se imajo republikanci boriti proti premoči. — Proti Kataloniji se bojuje na strani nac-

cistov 352.000 mož. Med temi so tri čisto italijanske divizije, kakor ugotavljajo poročila Reuterja in Agence Havas soglasno.

V Estramaduri in Andaluziji so v napadu republikanci, ki jim poveljuje brnillec Madrida general Miaja. Prodrli so proti Cordobi na jugu, na zapadu pa so vpadli globoko v pokrajino Badajoz, kjer so se približali progji, ki vodi iz Seville v Salamanco, torej zvezi med severno in južno Španijo. To progo, po kateri je doslej Franco dobival svoje rezerve proti severu, obstreljujejo topovi generala Miaje. Grozi torej nevarnost, da bi republikanci znova presekali Španijo v dva dela.

Vojaški strokovnjaki pišejo, da bo ofenziva nacistov, ki je pričela s tolikšno potratno strelivo, morala prenehati, ker bodo porabljene vse zaloge in morajo potem tovarne delati mesece in mesece novo »hrano« za topove in puške.

Izid volitev v narodno skupščino

ki so se vršile 11. decembra 1937.

Glavni volilni odbor je končal svoje delo in so bili 10. januarja objavljeni rezultati volitev v narodno skupščino po vsej državi.

Volil. upravičencev je bilo 4.080.286, volilo pa je 3.039.041 oseb. Udeležba je znašala 74,48 odst.

Lista dr. Milana Stojadinovića je dobila 1.643.783, lista dr. Mačka 1.364.524, lista dr. Ljotića 30.734.

Po posameznih banovinah so bili rezultati naslednji:

Beograd, Zemun in Pančevo: upravičencev 90.806, udeležba 51.618, v odstotkih 56,84 odst. Dr. Stojadinović 39.597, dr. Maček 11.522, dr. Ljotić 499.

Dravska banovina: upravičencev 320.361, volilo 216.610, v odstotkih 67,61 odst. Dr. Stojadinović 170.257, dr. Maček 45.226, dr. Ljotić 1127.

Savska banovina: upravičencev 816.967, volilo 657.294, t. j. 80,47 odst. Dr. Stojadinović 112.386, dr. Maček 542.761, dr. Ljotić 2147.

Vrbaska banovina: upravičencev 295.063, volilo 213.184, t. j. 72,25 odst. Dr. Stojadinović 108.068, dr. Maček 103.910, Ljotić 1205.

Primorska banovina: upravičencev 270.321, volilo 213.620, t. j. 79,03 odst. Dr. Stojadinović 42.854, dr. Maček 168.349, Ljotić 2427.

Drinska banovina: upravičencev 427.677, volilo 335.141, t. j. 78,36 odst. Dr. Stojadinović 193.059, dr. Maček 138.320, Ljotić 3762.

Zetska banov: upravičencev 265.073, volilo 200.742, t. j. 75,74 odst. Dr. Stojadinović 129.154, dr. Maček 70.541, Ljotić 1047.

Dunavska banovina: upravičencev 713.593, volilo 520.587, t. j. 72,95 odst. Dr. Stojadinović 373.070, dr. Maček 129.944, Ljotić 17.593.

Moravska banovina: upravičencev 428.630, volilo 326.778, t. j. 76,16 odst. Dr. Stojadinović 247.243, dr. Maček 78.718, Ljotić 817.

Vardarska banovina: upravičencev 451.813, volilo 303.457, t. j. 67,16 odst. Dr. Stojadinović 228.095, dr. Maček 75.232, Ljotić 130.

Iz češkoslovaške

Masarykovi obiski pri Karlu Čapku. Češki delavski dnevnik »Narodni Prace« v Prazi je prinesel v zadnjih dveh nedeljskih kulturnih prilogah članek prof. dr. Kozaka o nedavno umrlem pisatelju Karlu Čapku, ki je bil eden najizrazitejših predstavitev demokratične Češkoslovaške. Dr. Kozak pripoveduje, kako so se ob petkih shajali pri Karlu Čapku v njegovi skromni vili številni njegovi prijatelji, pisatelji, politiki, novinarji in drugi kulturni delavci ter so tam pri čaju prereševali sodobna vprašanja češkoslovaškega naroda. Prihajal je tja tudi bivši prezident dr. Edvard Beneš in celo prezident Osvoboditelj T. G. Masaryk. Čapkova majhna soba je bila ob takih petkih vsa v meglo zavita od tobačnega dima. Ko pa je telefon najavil, da pride »stari gospod«, kakor so imenovali Masaryka v tistem prijateljskem krogu, so morale takoj ugasniti cigarete in pipe, v hipu so bila odprta vsa okna in vrata, da so sobo prezračili do prihoda Masaryka in potem se nihče ni upal več prižgati tobaka. Običajno pa sta ostala potem Masaryk in Čapek sama in tako je nastajala sedaj že svetovno znana knjiga »Razgovori s T. G. Masarykom«.

Koncentracijska taborišča — Politiki tuhtajo, kako bi se iznebili nasprotnikov. Ideja koncentracijskih taborišč jim je všeč. Grade taborišča z davki in tja pošiljajo tekmece za politično oblast, da se jih znebe. V Avstriji je bilo tudi tako. Dollfusovci so gradili taborišča in mnogo jih je danes v teh. — Sklenili so, graditi — zase. Kdo ve, kdo bo čez deset ali petnajst let zdihoval v teh taboriščih? Kolo časa se vrti. Kdo ima in kdaj prav, je negotovo. Taborišča, ki so se gradila ali se grade, lahko služijo zopet in zopet drugačnemu namenu.

Nova narodna skupščina je sklicana za dne 16. t. m. Nova skupščina ima 373 poslancev, od katerih bo po volilnem redu pripadalo JRZ 306 poslancev. Na prvih sejah se zbornica konstituirala ter izvoli odbore in odseke, kakor tudi verifikacijski odbor.

Predsednik vlade dr. Stojadinović je izjavil poročevalcu lista »Petit Parisien«, ko je razgovarjal z njim o bodočih gospodarskih odnošajih med Jugoslavijo in Francijo, da je pristaš gospodarskega liberalizma. »Slovenec«, pa je ta najvažnejši del njegove izjave svojim čitateljem zamolčal.

Ilegalno organizacijo, ki je delovala pod imenom »Hrvatska građanska zaštita« so po poročilu banske uprave odkrili v Zagrebu. Aretiranih je bilo osem oseb.

Za zvišanje draginjskih doklad učiteljem. Slovenska sekcija Jugoslovanskega učiteljskega združenja je poslala ministrstvu financ vlogo, v kateri zahteva spremembo uredbe o draginjskih dokladah državnih uslužbencev in upokojujencev in zvišanje prejemkov po 500 din na mesec na osebo ter rodbinsko doklado za otroke in ženo po 150 din na mesec. V vlogi zahtevajo učitelji tudi izenačenje osebnih dokladov. Le staropokojenci bi naj dobivali dosežnje višje osebne doklade. Učiteljstvo hoče uvedbo službene stalnosti itd. Predlogi in zahteve učiteljev so gotovo upravičene in je pričakovati, da jih bodo novoizvoljeni predstavniki Slovenije tudi odločno zagovarjali.

Nepismenost žen v Jugoslaviji. Časopisje se bavi s kulturno zaostalostjo žen na našem jugu. Nepismenost žen v krajih južno od Donave, zlasti pa v južni Srbiji znaša od 80 do 90 odstotkov. V okraju Gora v vardarski banovini celo 99,5 odstotka. — Temu se ni čuditi. Žena je bila na Balkanu vedno zapostavljena, zlasti pod Turčijo. Šol ni bilo, v kolikor pa so bile, jih je obiskala samo moška deca. Potem so sledila dolga leta vojne in razdejanja. Vsakdo uvideva živo potrebo, da je treba iti z obrazbo med narod.

Državni dohodki večji, kot predvideno. V prvih osmih mesecih proračunskega l. 1938/39, t. j. od 1. aprila do 30. novembra 1938 znašajo dohodki 8170,1 milijona dinarjev, t. j. za 50,1 milijona dinarjev več kot pa je bilo predvideno. Izdatki pa so v istem času znašali 7.278,2 milijona dinarjev ali 841,7 milijona dinarjev manj kot predvideno. V prvih osmih mesecih bi bil moral biti v državnih blagajnah višek 891,8 milijonov dinarjev. Toda iz te vsote se najbrž krijejo izdatki za izredne potrebe.

Carinski dohodki znašajo po podatkih centralnih carinskih blagajni od 1. aprila do 31. decembra 1938 768 milijonov 451.563 din. Prebitok znaša v tem času 10 milijonov 437.813 din nad proračunano vsoto.

Koliko nam dolgujejo? V začetku januarja nam je dolgovala Italija 28,3 milijone dinarjev, Nemčija pa 367,4 milijone dinarjev, Češkoslovaški smo dolžni pa mi 143,4 milijone dinarjev. Vse te terjatve in protiterjatve se morajo kriti z uvozom italijanskega in nemškega blaga k nam oz. izvozom našega blaga na Češkoslovaško.

V Avstriji zapirajo duhovnike. Angleški »Times« poroča, da je bilo v Linzu aretiranih 24 duhovnikov, ki so v zaporih ali pa v koncentracijskih taboriščih. Z druge strani pa poročajo, da je bilo tam aretiranih deset duhovnikov, toda ne zaradi političnih deliktov, ampak zgolj zaradi prestopkov proti javni morali.

Zopet atentati na nemške konzulate? Po časopisnih vesteh je bil v Amsterdamu oddan strel na nemški konzulat, v Haagu pa je nekdo ustrelil v pisarno nemškega konzularnega uradnika. Nemčija zahteva od holandske vlade strogo preiskavo in grozi z represalijami. Holandska vlada pa pravi, da je po vstrelkuv zidu sodeč, poškodba nastala tudi lahko s pištolo, s kakršno streljajo otroci.

»Giornale d'Italia« napoveduje fašizem na Madžarskem? Po sprejemu proračuna, protizidovskega zakona in agrarne reforme namerava vlada razpustiti parlament ter razpisati volitve. Opozicijske stranke so se zaradi tega strnile v blok proti vladni politiki. Vodja opozicije je postal bivši predsednik vlade, grof Bethlen, ki pravi, da fašistično stremljenje ni italijanskega izvora, ampak zamisel sedanjega predsednika vlade, dr. Imredya.

Kar je dal kralj, ne more vzeti njegov namestnik. Večje število židovskih bogatašev na Madžarskem je za časa obstoja Avstro-Ogrske dobilo plemstvo, ki ga jim je podelil sam ogrski kralj in avstrijski cesar, njegovo veličanstvo Franc Jožef I. Vsled protizidovskega zakona, ki ga je uveljavila madžarska vlada, pa grozi tem plemičem, da bodo izgubili velik del svojega imetja. Proti temu bodo prizadeti nastopili. Sklicujejo se na to, da je Madžarska še vedno dedna habsburška monarhija in da so kot plemiči enakopravni čistokrvnim madžarskim plemičem. Kakor madžarskim plemičem ne more nihče odvzeti plemstva in premoženja, tako ga ne more niti židovskim plemičem. — Kar je kralj podpisal in zagotovil, ne more brez njegovega pristanka razveljaviti njegov namestnik.

Nemški protizidovski zakoni nimajo veljave v inozemstvu. Nek iz Nemčije pregnani žid, kateremu so oblasti zasegle vso imovino, je tožil pred belgijskim sodiščem svojega v Belgiji bivajočega upnika na plačilo za dobavljeno blago. Upnik se je izgovarjal, da mora delj plačati na naslov sekvestriranega podjetja v Nemčiji, čijega komisar ga terja in mu grozi s tožbo. Belgijsko sodišče pa je razsodilo, da mora upnik plačati preganemu lastniku dotične trdke, ki je po belgijskih zakonih še vedno ečini upravičen razpolagati s svojo imovino. Takih slučajev utegne biti precej tudi pri nas.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

»Izgleda, da je način življenja teh ljudi tako priprosto, kot le more biti,« je rekel Vernier zamišljeno.

»Imate prav, in o nas Francozih mislijo na splošno, da imamo malo od življenja, ki mu manjkajo tiste lepe drobne stvari, katere mu dajejo pestrost. Mogoče sem v tem oziru izjema, toda kar se mene tiče, moram reči, da ima baš to do skrajnosti priprosto življenje na me vedno znova dražesten, osvežujoč vpliv. Nisem pristaš plemenitega divjaka Jeana-Jacquesa Rousseaua, pa vendar ima za me le tisto življenje naravno lepoto, ki je brez tistih malih morečih skrbi in stotin ničevih ciljev, ki tlačijo in zaposlujejo nas Evropejce. Tako boste tukaj težko našli na kakšnega grabežljivca ali skupuha. Varčnost, ki jo smatramo mi kot veliko čednost, se zdi tem ljudem tu kot nekaj smešnega. Zbiranje in kupičenje zakladov za bodočnost, nekaj v čemer naliči kmet ververici, to naj bi bila čednost.«

»Pazite, doktor!« je vzkliknil Vernier dobrodušno se smejoč, »da ne bom res pričel dvomiti o tem, da ste moj rojak!«

»Ne vzemite starikavega čudaka preveč resno, gospod Vernier! Moji nazorji so čudni, priznam, vendar se mi zdi, da je vojna temu mnogo bolj kriva, kot pa bivanje na teh koralnih otokih,« se je smehljaj doktor Kersaint.

Nato je utihnil. »Ali ste zaspani?« je vprašal čez čas.

»Niti najmanj.«

»Ljubi se mi, da bi Vam takorekoč v naprej omogočil, da se seznanite z ozemljem, čigar predstojnik boste. Med pošto, ki sem jo prejel v Atuoni, je bilo tudi poročilo, da je gospa da Laage umrla. To Vam je bila izredna žena; zelo sem jo cenil. Ona in jaz — sva bila poslednja izmed Evropejcev, ki so bili vpleteni v dogodke, o katerih bi Vam rad pripovedoval. Ali bi mogoče hoteli poslušati to zgodbo?«

»Iz srca bi Vam bil hvaležen, ako bi si hoteli vzeti toliko truda!«

»Hurikan je bil, ki je razdejal Manukuro; s tem v zvezi pa se je odigrala drama, čije priča sem bil osebno. Lahko si mislite, da nisem mogel takoj presoditi posameznih dogodkov do podrobnosti. Ko pa je padla zavesa po zadnjem dejanju, sem zvezo med posameznimi dogodki pravilno doumel. Mislim, da morem sedaj o vsem, kar se je zgodilo, poročati tako, kot je v resnici bilo. Vse skupaj je navadna človeška zgodba, rešila pa jo je na vse zadnje vendarle narava. Torej ako Vas v resnici ne dolgočasi, bom pričel...«

DRUGO POGlavJE

»Jadrnica, na kateri smo sedaj, je bila zgrajena neposredno pred svetovno vojno. Prebivalci Manakure so bili ponosni na njo, kot je ponosen posestnik, kajti bila je stesana z lesa, ki so ga bili pripravili sami, po navodilih kapitana Nagleja, iz debel tohunnovega drevesa, in katerega so potem prepeljali v ladjedelnico na Tahitiju. Tohunov les je nekaj čudovitega, nikjer drugje ga ni dobiti kot samo na teh

otokih. Sveže posekana drevesa razširjajo vonj, ki privabi metulje od blizu in daleč. Les ima lastnost, da ne gnije in ne prhni, ampak postaja s časom vedno bolj trd in odporen. Enaindvajset let je že od tega, odkar je Katopusa splovila v morje in še bo lahko vzdržala nadaljnjih petdeset let. Njennega tedanjega kapitana je vsekakor preživela...«

Nagle je prišel tu sem zelo še ko je bil mlad. Bil je Anglež, toda to je vedel le malo kdo. Govoril je francoski kot da je bil Francoz, in kar je zanimivo, marsejsko narečje. Njegovi rojaki so ga smatrali za Amerikanca, Amerikanci pa za Angleža. Domačini z okoliških otokov pa so ga imeli ne redko za enega izmed njihovega plemena, zlasti kadar so v temni noči čuli njegov glas. Sposobnost, ki jo je kazal kot pomorščak ga je izdajala, da je Anglež, po njegovih zunanosti in govoricah sodeč pa bi mu ne bil tega nihče ne prisodil.

Svojo karijero je pričel kot kuhar na neki jadrnici, last plovidbene družbe Brander, ki je na svoje stare dni, ko so bili čilski dolarji v tem predelu sveta še najobičajnejše plačilno sredstvo, največ trgovala z južno Ameriko. Bil je kuhar, mornar, vodnik, mat, kapitan — z največjo lahkoto se je bil povzpел na lestevici svojega poklica. Sklenil je bil, da si bo nabavil svojo ladjo in sicer prav tu na Tuamotskem otočju in končno je ta svoj cilj tudi dosegel. Ko je na vse zadnje njegova jadrnica splovila v morje, so tičali v njej prihranki njegovega petindvajsetletnega trdega dela kot pomorščak.

(Dalje prihodnjé)

Iz naših krajev

CELJE

O VELIKI VLOGI DELAVSKEGA ČASOPISJA

Smo na tem mestu že parkrat pisali. Potrebno se nam zdi, da sedaj, ko je čas najbolj primeren, opozorimo vse naše zaupnike in funkcionarje, da posvete vse svoje sile razširjanju naše »Delavske politike«. Poskrbimo, da jo razširimo povsod. — Simbol bo razširjen naš list, tem več bo imel vpliva na javno mišljenje.

Vsako naše delo, pogajanje in gibanje je navezano na podporo »Delavske politike«. Če hočemo, da bo naše gibanje rodilo sadove, pomagajmo ustvariti vpliven list, s tem da ga dobro razširimo. Zavedajmo se, da je to edino močno orožje, ki ga imamo.

Funkcionarji, naročite si naš časopis v prvi vrsti sami, da boste točno in dobro poučeni in širite ga med svojimi delavci.

Tekmujte med seboj v zbiranju novih naročnikov.

Zglasite se v upravi »Delavske politike« v Delavski zbornici radi navodil. Preidimo od besed k dejanjem. Naj ne bo med vami nobenega, ki bi ne pridobil tekom enega tedna vsaj enega naročnika.

Zaupniki, za svoj časopis se izplača malo truda in poštvalnosti!

Samo z lastnimi močmi si bomo pomagali v boljše bodočnost!

Na delo za naš tisk!

Odmev silvestrovanja. Prijetno silvestrovanje si je privoščil g. R. v »Unionu«. Klical je »führerju« in samostojni Sloveniji, vsled česar imajo sprostosti in pota še nekateri delavci, ki so imeli priliko čuti, kako si lahko ta dvakratni hišni posestnik privoščijo v svoji vinjenosti tako šalo.

Lepa nova nemška kočja. Z ozirom na notico v Vašem listu št. 2-3 z dne 9. t. m. v stolpcu »Celje«, pod naslovom »Lepa nova nemška kočja«, dovolite natisniti v Vašem listu v smislu zakonitih določil zakona o tisku sledeč popravek: »Ni res, da je zgradil Smučarski klub Celje za celjske nemške sportnike lepo novo planinsko kočjo na Mozirski planini, katero so imenovali »Lovro«, temveč je res, da je novo planinsko kočjo zgradil g. Lesjak Lovro in jo ima za več let v najemu Savinjska podružnica Slov. planinskega društva v Celju.« V Celju, dne 12. januarja 1939. S planinskimi pozdravi! Savinjska podružnica SPD v Celju. Podpisa nečitljiva.

Občni zbor Krajevne protituberkulozne lige se bo vršil v torek, dne 26. januarja ob 8. uri zvečer v mestni posvetovalnici z običajnim dnevnim redom. Člani lige in vsi, ki se zanimajo za protijetično borbo vladno vabljene.

Širite naš list!

Kino Dom - Celje

14., 15., 16. in 17. januarja: »ROZALIJA«. Ve-leopereta. 18., 19. in 20. jan.: »GROFICA VALJEVSKA«. — Vsaki teden novi program.

HRASTNIK

V katerem zapisniku pa je to?

Nekateri pazniki na južnem oddelku obrata Hrastnik žele na vsak način uvesti nov način zniževanja rudarskih zaslužkov. To se izvaja na ta način: rudarju, ki dela na odkopu premo-ga v akordu, se med šihotom dodeli drugo delo, n. pr. čiščenje proge, drugemu zopet izmenjava podbojev itd. Za ta dela se sicer pri-zna določena odškodnina, ki pa zdaleka ne krije izgube, ki jo utrpel rudar s tem, da se mu istočasno ne črtajo šihiti iz premo-ga. To se pravi: na gotovo količino kubičnih metrov izkopane premo-ga se zaračuna več šihotov, kot jih je bilo dejansko storjenih, s čimer se umetno zniža zaslužek.

Zato javno vprašamo prizadete gospode: na kateri razpravi ali v katerem zapisniku so iz-sledili, da bi bilo tako ravnanje sploh dovo-ljeno.

Apeliramo na obratovodstvo, da ukrene po-trebno, da se s takimi metodami šikaniranja rudarjev preneha. Če pa kdo smatra to za malenkost, pripominjamo, da je takih »malen-kosti« mnogo. Mera potrpljenja (čeprav mora biti zelo velika), pa je tudi enkrat polna. Pri vračanju pa so vselej neprijetnosti. Zato, proč s takimi metodami!

Tudi pritožb rudarjev z obrata Ojstro ne manjka. Posebno stanje prog na gotovih od-delkih je izpod kritike. Promet se razvija le na ta način, da se stisnjeno podporje enostav-no obseka, da se jamski vozček ne zadene vanj. Kako je na ta način poskrbljeno za var-nost rudarjev, si lahko vsakdo sam misli. Je pa to tudi velika ovira za storitev rudarja.

Rudarji.

Popravek volilnih imenikov. Opozarja se, da so volilni imeniki ves mesec januar na občini razgrnjeni in vsakomur na vpogled. Dolžnost vseh volilcev je, da se osebno prepričajo, ali so v novem imeniku pravilno vpisani (hišna številka in drugi podatki). Nadalje naj pogle-dajo oni, ki so že eno leto stalno v občini, če so tudi vpisani, da ne bo o priliki volitev ne-potrebni reklamacij.

»Delavski žepni koledar« se še dobi v go-stilni in trgovini Konzumnega društva, kakor tudi pri funkcionarjih strokovne organizacije ZRJ.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Športni klub »Slavija« Pobrežje vabi vse svoje članstvo na III. redni občni zbor, ki se bo vršil dne 15. januarja t. l. ob 9. uri pred-poldne v prostorih gostilne Klemenčak (Kren) na Pobrežju. Dnevni red običajen. Odbor.

LJUBLJANA

Sodnijski rubežni urad v Ljubljani ima jako mnogo posla. Toliko je tega opravka, da je bil v letu 1938. zarubljen vsak sedmi Ljubljančan. Prisilnih izvršb ali rubež se je tilkalo 12.206 spisov. Kaj to pomeni, ve le tisti, ki pozna po-stoppek. Prisilnih vknjižb v zemljiško knjigo je bilo 641. Pogosto se pa stranke pritožijo, ker so zarubljeni predmeti last drugih. Takih pritožb je bilo 293. Uvedenih je bilo tudi 99 prisilnih uprav. Na dražbi je bilo prodanih 274 posestev in hiš. Premičnine so bile zarubljene 8129 Ljubljančanom, od katerih je večina dolg v sili plačala. Dražbe so bile izvršene v 3945 primerih, pohištvo je bilo prodano v 465 pri-merih. — Mnogo rubeži je tudi na plače. — Takih dolžnikov je bilo 3545, 738 več kakor leta 1937. — Enaka mizerija je z od-povedmi stanovanj. Sodno je bilo odpove-danih 1338 stanovanj, sodišče pa je moralo izprazniti 353 stanovanj, ker se stranke niso hotele izseliti. Bela Ljubljana je torej polna trpke bridkosti, ki je ne kaže na videz. Seveda povedo statistični podatki le nekaj, vsega pa ne, ker je še mnogo zla skritega v drugačnih in pa tudi krajših procesih, ker si ljudje ne znajo ali ne morejo pomagati. Majhna socialna slika je pa ta pregled.

Zanimiva pravda v zvezi z nočnim delom v pekarnah. Pred ljubljanskim obrtnim sodiščem je tožil nek pekovski pomočnik svojega moj-stra na plačilo odpovedne dobe. Mojster je odpustil pomočnika, ker je ta nekega dne pri-šel z delom šele ob 1. uri, namesto ob 22. uri. Pomočnik se je izgovarjal, da je zaspal, ker budilka ni zvonila. Sodišče je obsodilo moj-stra, ker se je prepričalo, da mojster radi tega ni utrpel škode in pa, ker bi bil moral mojster, kot to predpisuje obrtni zakon, pomočnika privklat opominjati in šele v drugič odpustiti. Zanimivo bi bilo izvedeti mnenje obrtnega so-dišča, ako bi se bil pomočnik skliceval ene-stavno na uredbo o omejitvi nočnega dela v pekarnah, glasom katere je prepovedano pri-čenjati s predeli pred 24. uro, z rednim de-lom pa pred 3. uro.

Prihodnji prosvetni večer bo 27. t. m. in bo imel prav poseben pomen. Sodelovale bodo vse delavske organizacije, tudi grafičarji. Ta-ko bo ta prireditve manifestacija delavske skupnosti in zavednosti.

MARIBOR

Gledališko predstavo v spomin dvajsetletnice našega največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja priredi delav. kulturno društvo »Vza-jimnost« v soboto, dne 21. januarja v Narodnem gledališču. Gledališki igralci bodo uprizorili Cankarjevo dramo »Kralj na Betajnovi«. Dra-ma je zrcalo razmer v katerih živi naš narod. Delavci in delavke, ne zamudite prilike, pridite k predstavi v čim večjem številu. Vstopnice so v predprodaji pri zaupnikih, v tajništvu Stro-kovne komisije, Sodna ul. 9-II in v upravi »De-lavske Politike«, Ruška cesta 5. Vstopnina od din 2,50 do največ 10 din.

Prekinitev toka. Naglo tajanje snega je pov-zročilo v Mariboru precejšnje nepravilike. — S streh se je v noči od četrta na petek vsipal zmrzjen sneg in povzročil na mnogih krajih kratek stik v električnem vodu, da so bili celi predeli mesta v temi. — V petek zjutraj pa je na Koroški cesti v hiši trgovca G. razneslo vodovodno cev v zidu. Voda je udarila skozi steno do električnega kabla in pronicala tudi v takozvano glavo kabla. Radi tega je prišlo do eksplozije in je bilo vse mesto nekaj časa brez toka.

Na poledenih tleh se je potoklo od četrta na petek več ljudi. Vsled odjuge se je plast snega na hodnikih in cestah pod težo ljudi in vozov strdila. Voda, ki se je nabirala na površini, pa je tako strnjeno snežno plast zgladila, da je človek hodil kot po steklu. Komur spo-držne na poledenelem hodniku in se poškoduje, ima pravico zahtevati odškodnino od gospo-darja, ozir. od občine, ako mora hodnik čistiti občina.

Vojni obvezniki — prijava. Mestni vojaški urad poziva vse v Mariboru bivajoče mlade-niče rojstnega leta 1921, da se nemudoma a najkasneje do 15. februarja prijavijo v mest-nem vojaškem uradu v Mariboru, Slomškov trg 11, soba št. 4, radi vpisa v vojno evidenco. S seboj morajo prinesiti: rojstni list in domov-nico ali kak drug dokaz o domovinstvu. Stariši, varuhi in mojstri, ki imajo v aku take mlade-niče, so odgovorni, da se ti prijavijo. Proti kr-ščenju se bo postopalo po zakonu.

Štiri geodetske inženjerje in tri geometre sprejme vojaški zemljepisni urad v Beogradu. Pri-srne je treba vložiti pri načelniku vojaško-zemljepisnega zavoda do 15. februarja t. l.

Nek osebni avtomobil je dne 11. t. m. zvečer povozil na Teznu frizersko valenko Frido Kö-nig, ki je utrpela pri padcu težje notranje po-škodbe.

Mariborsko gledališče. Sobota, ob 20. uri: »Vse za šalo«. Red D. Nedelja, ob 15. uri: »Aida«, ob 20. uri »Matura«.

25-letnico umetniškega udejstvovanja g. Vala Bratine, bivšega ravnatelja in režiserja mari-borskega gledališča in sedanjega člana ljub-lianske drame bo proslavilo mariborsko gleda-lišče z uprizoritvijo krstne predstave »Partija šaha«.

Prijava motornih vozil za leto 1939. Pred-stojništvo mestne policije poziva lastnike mo-tornih vozil, da prijavijo za leto 1939 svoja vozila do 28. febr. 1939. Obenem se mora le-tos izven redne prijave takse ter banovins-ke trošarine na pnevmatiko plačati tudi dav-ščina na državni cestni sklad, ki znaša za vsak potniški avtomobil 200 din, za vsak mo-tocikel brez priklole 50 din, za vsak moto-cikel s prikolico 75 din, za leto 1938 pa se istočasno pobere ta davščina v višini 50 odst. Prijave je izpolniti le na predpisanih tiskovi-nah, ki se dobe pri predstojništvu mestne po-

Predavatelj SPD. SPD je spet priredilo pre-davanje. Predaval je neki Bavarec. S tem so tudi agitrali. Če domači predavatelji niso vedno zaželeni, bi pa bilo vsekakor dobro, če bi slišali češke in bolgarske planince. Morda bi se tedaj SPD ne bilo treba v časopisju pritoževati, da je bilo predavanje slabo obiska-no in »da bo treba nekoliko poživiti reklamo«.

Zdrava živila. Mestni kontrolni zavod je po-ročal, da se dovažajo v Ljubljano še precej zdrava živila in da se pazi na to, da je n. pr. mleko res mleko. Ni pa še uspel, da bi kontrol-iral vina, čigar vzorce morajo pošiljati v Ma-ribor, če pride do kake preiskave. Pa ravno vino, ki je tako drago, bi morali nadzirati pri vseh gostilničarjih. Če kmet pridelava pravo vino in ga pocieni proda, bi ljudje že zaslužili, da bi tudi pili pravo vino, ko ga že tako drago plačajo. Tako bi bilo prav za konzumente in poštene gostilničarje.

Dramo in opero obiskujejo delavci v tej se-zoni prav pridno, odkar dobé v knjižnici De-lavske zbornice in pri svojih organizacijah po-trdila za polovičen popust na običajne cene. Nekateri so tudi mnenja, da bi se v gledališču uprizorile posebne delavske predstave. Gleda-lišče bi moralo seveda v ta namen izbrati pri-merno dramo ali igro.

Zadruga Učiteljska samopomoč v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 15. januarja 1939 ob pol 10. uri v dvorani Delavske zbornice na Miklo-šičevi cesti v Ljubljani sestanek predstavni-kov človekoljubnih ustanov. — Vabljeno so vsi člani organizacij in ustanov, ki izdajajo po si-stemu samopomoči kakršnekoli denarne pod-pore. To so: profesorji, učitelji sodniki, po-štariji, železničarji, gasilci, grafičarji, novinarji, policijski nameščenci, obrtniki in razni upoko-jeni. O pravilniku za človekoljubne ustanove poroča predsednik Učiteljske samopomoči Iv. Kocijančič.

Stavbenik Valentin Accetto v Ljubljani je te dni umrl v 82. letu starosti. Accetto je bil več let odbornik bivše okrajne bolniške bla-gajne ljubljanske ter užival tudi med deloje-malskimi člani uprave zaradi svoje dobrosrčnosti in objektivnosti velik ugled.

licije v prtiličju na stražnici štev. 1 za ceno 5 din za avto in 3 din za motocikel. Spopol-njene prijave je oddati v sobi št. 4 v I. nad-stropju

Prijava biciklov in fижakarskih vozov za l. 1939. Predstojništvo mestne policije v Mari-boru poziva lastnike biciklov in fижakarskih vozov, da prijavijo za leto 1939 svoja vozila v zakonito predpisanem roku, t. j. do 28. fe-bruarja 1939. Poleg redne prijave takse bo plačati tudi davščino za državni cestni sklad za vsak bicikel 10 din, za vsak fижakarski voz 50 din. Za leto 1938 se pa istočasno pobere ta davščina v višini 50 odst. Prijave je izpol-niti le na predpisanih tiskovinah, ki se dobe pri predstojništvu mestne policije v prtiličju na stražnici l. za ceno 1 din. Spopolnjene pri-jave je oddati v sobi št. 4 v I. nadstropju. Zamudniki bodo morali plačati še kazen, ki znaša 32,50 din za vsak bicikel, za vsak fижakarski voz pa 42,50 din.

Aktovko z 1900 din gotovine je neznan tati-č ukradel Marjeti Possingerjevi s kolesa na Grajskem trgu.

Kmeta Kavčiča Jakoba iz Trčove so prepe-ljali v bolnico, ker mu je sin v prepiru priza-dejal več težkih telesnih poškodb.

SELNICA OB DRAVI

Počasi pride vse na dan. Pred volitvami v narodno skupščino se je raznesla vest, da je bilo v občinski urad vloženo in da so vlo-milci odnesli 20.000 din. V zvezi s tem je bilo aretiranih več oseb, delavcev, ki so bili osumljeni dejanja. Znani velikaši so celo go-vorili, da vlomilci ne morejo biti nihče drugi kot pa mačkovci. Nek pekovski mojster je na dan volitev kar javno nahružil nekega po-štenega delavca: »No, ti einbrehar, ali te še niso zaprli.« Ljudje, ki so jim bile znane razne okoliščine, so pravilno sumili, da je tre-ba iskati krivce popolnoma kje drugod, kot pa med delavci. In res. Nadaljnja preiskava je pokazala že čisto nekaj drugega.

Iz tega se bodo izcimile še lepe stva-ri, o čemer bomo seveda poročali. Vpraša-nje je samo, kdo bo sedaj dal zadoščjenje po krivici obdolženim? Tisti pekovski mojster bo za svojega »einbreharja« dobil plačilo pred sodiščem, upajmo, da se bodo tam zna-šli tudi resnični krivci.

Strogi pasji zapor je odredilo mestno po-glavarstvo, ker so ugotovili steklino na neki mački. Vsi psi morajo biti v zaprtem prosto-ru, na cesti pa jih je voditi na vrvi in imeti morajo varen nagobčnik. Tudi vse mačke morajo biti varno zaprte. Konjač bo v pre-sledkih lovil pse in mačke, ki se bodo pote-pali. Pse, ki ne bodo pravočasno obdavnjeni, bo pokončal konjač. Vsak ugriz je javiti mestnemu fizikatu.

Odvetnik

dr. Joža Vilfan

je odprl svojo pisarno v

Kranju, Vidovdanska cesta 5/I (poleg sodišča)

All si že poravnal naroč-nino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

PTUJ

Božičnica. Kakor vsako leto, so bili tudi to-krat v našem mestu za božič obdarovani mest-ni reveži in istotako brezposelni. Tudi mestni delavci so dobili božično nagrado v obliki eno-tedske plače. Uradniki so prišli tudi na svoj račun, le nekaterim uslužbencem je bila pri-znana božična nagrada po neznano odmerje-nem ključu.

Smrtna kosa. Po dolgi bolezni je dne 10. t. m. umrla v starosti 59 let ga Albina Rozman, žena upokojenega železničarja in zvestega pri-staša delavskega gibanja s. Franca Rozmana. Naj ji bo časten spomin in lahka zemlja. Pre-ostalim pa naše iskreno sožalje!

SEVNICA OB SAVI

Predavanje o delavskih zakonih, o pomenu organizacije in delavskega časopisja bo pri-redila v nedeljo, dne 15. januarja t. l. podru-žnica Splošne delavske zveze v Sevnici, ker si delavstvo že dolgo želi takšnega delavske-ga sestanka. Govorila bosta ss. dr. Avg. Reis-man in urednik Viktor Eržen iz Maribora. Za-četek ob 9. uri v prostorih gostilne Petretič v Sevnici. Vabljeno so tudi sodrugi iz bližnjih krajev, ki se vsled ugodnih železniških zvez lahko udeležijo tega dopoldanskega izobraže-valnega tečaja, na katerem bodo dobili nav-zočji po predavanju tudi vsa potrebna poja-snila iz socialne zaščite.

ŠKOFJA VAS

Prazna stanovanja, ljudje pa v drvarnicah in kamenitih pralnicah. Neznana dopisnik iz Vojnika objavlja v nedeljskem »Slovenskem domu« članek, v katerem prosi g. župana ob-čine Škofja vas, da naj naredi red v občinski hiši. Čudno se to sliši, tako kakor da bi bil samo eden gospodar hiše, ne pa vsi občani oz. njih zastopniki, ki so odborniki. Ako se že res hoče delati red v občinski hiši, se naj to v prvi vrsti naredi s stanovanjem, ki je prazno in so v njem že dolgo časa edini stanovalci stenice in miši. Možeče pa ni reflektantov, ki bi ga potrebovali, se bo kdo vprašal. Narobe je res. Dopisnik, ki bevka v »Slov. domu«, naj si pre-čita to-le: V občinski drvarnici, ki nima dru-gega kot streho, prebiva vso zimo rodbina Ha-ler, pet majhnih otrok, ki jim je umrla mati, oče z bolnimi nogami, ki so napol zmznjene, a par korakov proč stoji prazno stanovanje! Stari občinski ubožec Guzej, ki so mu od do-pisnika osovraženi prejšnji upravitelji dajali vsaj majhno podporo, jo sedaj ne uživa več in prebiva v kameniti pralnici in še to vsled usmiljenja drugega najemnika. Vse to trpi ubo-žec, kot ga v »Slov. domu« opisuje: »Tak, ki je šele okrog 70 let star, še lahko dela in če ne dela, je navaden lenuh! Tu dokažite, da ste kulturni ljudje, da poznate in se ravnete po svetopisemskih izrekih, s katerimi kar mečete okoli sebe. Halerji, Guzej, in nešteto drugih se zledujejo nad vašo resnicoljubnostjo. Gledé babičinega stanovanja, je seveda bosa, da bi se stanovalec čutil gospodarja. Zakaj zamera, že vemo. Gospodje: Skrbite za revne Halerje, da ne bo »Slov. dom« zaman pisal, da smo »v stoletju otroka«. Sv. pismo pravi: »Ni ga, ki bi delal dobro — niti enega ni med Vami.« (Psalm 14:3).

JESENICE

Zvočni kino Radio predvaja v soboto in ne-deljo ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri popoldne) prekrasen češki vefilem »NEDOLZ-NOST« z Lido Baarovo v glavni vlogi. Med dodatki tudi kulturni film in Paramountov zvočni tednik. — Sledi »13 stolov«.

ESPERANTO

Zakaj prodira esperanto taj-o počasi med delavci? Delavci bi morali v prvi vrsti stre-meti za tem, da se priuče esperanta. Za nje bi bilo to zelo koristno, zlasti, ker nimajo časa, pa tudi ne priložnosti in sredstev, da bi se učili tujih jezikov. Potrebno pa je, da bi po-znali položaj delavstva v drugih državah, nje-gove boje in napredek, pa bi to lahko izvedeli najlaže, ako bi obvladali esperanto in čatali časopise, ki jih izdajajo delavci v inozemstvu. Toda, priznati moramo, da smo delavci za uče-nje večkrat prekomodni. Svet bi radi obvla-dali, pa se niti ne potrudimo, da bi se priučili jeziku, s katerim bi se mednarodno sporazu-mevali med seboj, kaj šele, da bi študirali gos-podarske vede. Ali naj res samo zamenjamo vodilne glave, da pridejo drugi na vrh, delavci pa bodo ostali spodaj, kot so danes, ko ne marajo ne misliti, še manj se usposobiti, da ne bi bili odvisni samo od milosti neke elite, ampak res sami od sebe. Podpisani sem 42 let star, pa se učim esperanta z velikim veseljem in moram reči, da ga že tudi obvladam. Ho-čem, da ga bodo znali tudi moji otroci. Jezik ni težaven, z malo dobre volje se ga lahko pri-učiš. Namesto, da greš v gostilno ali pa gledat kakšen nogobrc, vzemi raje knjigo v roko, pa študiraj. Nekoliko volje je treba, to je vse. O, ko bi imeli delavci več volje, kje bi že bili! Esperanto pa bi bil tudi že davno prodril.

»Spominski zbornik grafične organizacije«. Zvezna organizacija SGRJ je izdala ob 70-letnem jubileju obstoja in delovanja organiza-cije, ki je bila prva organizacija v naših kra-jih. »Spominski zbornik« z bogato in pestro vse-bino in prispevki vseh njenih vidnejših seda-njih in bivših funkcionarjev.

Kako preprečiti, da ne bi prišlo do zastoja v tekstilni industriji?

Povečanje izvoza v neklirinske države in vprašanje inozemskega posojila.

Naš izvoz gre v pretežni večini v klirinske države, kot sta n. pr. Nemčija in Italija. Ti dve državi poračunavata svoje obveznosti, ki izvirajo iz naših dobav, ne v denarju, ampak v blagu in nam vrhu tega še ostajata dolžni.

Svoj čas se je v mednarodni trgovini plačevalo vse v zlatu oz. valuti dotične države, v katero se je izvažalo. Valuta domala vsake države pa je imela zlato podlago. Tako je bilo mogoče n. pr. papirnato marko vsak čas izmenjati v nemški narodni banki za odgovarjajočo količino zlata. Po vojni se je to temeljito spremenilo. Večina držav ne zamenjava več svojega papirnatega denarja za zlato.

Le nekaj držav, kot so n. pr. Anglija, Zedinjene države in Francija, je obdržalo princip zlatega kritja za svoj denar. V trgovanju s temi državami moramo plačevati svoje obveznosti v zlatu oz. v valuti, ki se zamenjava za zlato.

Naša industrija, zlasti tekstilna, rabi surovine, bombaž in volno, ki jo more nabaviti samo v Angliji, Ameriki ali Indiji. Ker pa nimamo zlatih deviz ozir. zlate valute tujih držav, moramo naše nakupe v prej omenjenih državah omejevati, vsled česar nastaja zastoj v in-

dustriji, ki je navezana na dobavo surovin iz prej omenjenih držav.

Ze par mesecev poročajo časopisi o težavah naše tekstilne industrije, ki si ne more nabaviti dovolj surovin.

Kot pomoč proti pomanjkanju surovin priporočajo — povečanje trgovine z neklirinskimi državami, predvsem povečanje našega izvoza v Anglijo, da bi na ta način dobili potrebno količino tujih deviz za naše nakupe v Angliji in prekomorskih državah.

Tak predlog je seveda samo pobožna želja, ker povečanje izvoza v to ali ono državo ne odvsi samo od naše volje, ampak tudi od volje dotične države, s katero bi želeli trgovati.

Najsigurneja pot bi bila, da se pobrižamo za primerno posojilo v Angliji, ki bi omogočilo, da dobimo na razpolago tujo valuto, kolikor jo potrebujemo, da ne nastopi zastoj v našem gospodarstvu.

To vprašanje se ne tiče samo podjetnikov, ampak tudi delavstva, ki prvo občuti posledice zastoja v gospodarstvu ozir. industriji.

O tem bi se bilo torej treba z Anglijo v prvi vrsti pomeniti.

Angleška veleposest propada

Donos zemlje je vedno manjši. — Grofje in plemenitaši odprodajajo zemljo in se selijo v mesta.

Angleška je bila nekoč tipična dežela veleposesti. Ta veleposest pa se sedaj naglo drobi.

Angleški grofje in ostali plemenitaši so bili tako, kot pri nas graščaki, lastniki ogromnih površin zemlje. Njihova last so bile in so še cele vasi in manjša naselja. Posamezne grofije merijo še dandanes po 8000 hektarjev zemlje, od česar odpade do 1000 hektarjev na gozdne parcele. Ti plemenitaši so že davno pred vojno oddajali svojo zemljo v zakup. Imeli so do 100 zakupnikov-kmetov, ki so jim plačevali po 3.75 funt sterlinga za 1 acre (40 arov) letne najemnine. Tako je prejel tak veleposestnik do 75.000 funtov sterlingov letno zakupnine. Zato pa je povabil enkrat na leto vse kmete-zakupnike in jih pogostil. Po vojni, ko je kriza zajela poljedelstvo, so morali veleposestniki znižati zakupnino najmanj za 50 odstotkov.

Pa tudi kmetje-zakupniki so se morali omejiti. Svoj čas je vsak tak kmet zanosloval do 10 poljedelskih delavcev, odkar je nastopila kriza, odpade na

kmeta-zakupnika komaj po 5 delavcev. Veleposestnik sam pa zaposluje še vedno po 20 lovskih čuvajev, 20 do 30 gozdnih delavcev, 20 do 40 vrtnarjev, kočijažev, strežnikov, kuharjev, hišnih poslov, pisarjev in knjigovodij. To je ogromen aparat, ki ga ni mogoče več kriti z dohodki posestva.

Bogati plemenitaši so kaj radi reprezentirali. Znano je, da je en sam grof prirejal pojedine, na katere je prišlo po 470 oseb in to celo parkrat mesečno. Pri taki pojedini je pojedel in popil sleherni gost najmanj za 5 funtov sterlingov ali skupno 2350 funtov sterlingov. Tako so grofje in ostali plemenitaši razmetali svoje premoženje in jim za čase krize ni ostalo ničesar.

Navajeni na dobro in brezskrbno življenje, se angleški plemenitaši-veleposestniki ne znajdejo več v novih razmerah. Vsled tega odprodajajo zemljo in se s preostankom imetja selijo v mesta, kjer skušajo živeti kot rentniki, njihovi sinovi pa streme za državnimi službami, ki jih jim lahko nudi ogromni angleški imperij.

Delavski pravni svetovalec

Rubež mezde (Orešinja vas)

Vprašanje: Nekemu upniku sem dolžan večji znesek, pa mi je sedaj zarubil mezdo tako, da mi je ostalo na dan samo din 20.— prostih, vključ temu, da moram skrbeti za štiriclanško družino. Ali je res eksistenčni minimum za družinske očete isti, kot za samce?

Odgovor: Po izvršnem postopniku je vsakemu delavcu mezda rubljiva do 1/3, vendar tako, da mora ostati najmanj din 20 na dan rubeža prostih. Zakon ne dela razlike med samci in med onimi, ki imajo številne družine. Poskusite se z upnikom sporazumeti, da bo pristal na odtegotvanje v manjših obrokih.

Tožba radi obnove (Laško)

Vprašanje: Po tožbi nekega trgovca sem bil obsojen, da mu plačam določen znesek, češ, da sem pri njemu jemal blago na up, pa da mi nisem plačal. V postopanju sem se sicer skliceval na to, da sem jemal blago le z nakazilno cestnega odbora, pri katerem sem bil takrat v službi in da je cestni odbor poravnal trgovcu ves moj dolg. Ker pa takrat nisem imel nikakih prič, sem bil obsojen. Naknadno sem zvedel za pričo v tem oziru in sem predlagal pri sodišču obnovo postopanja, ki je bilo tudi dovoljeno ter je od mene predlagana priča potrdila, da je cestni odbor plačal trgovcu vse nakaznice. Trgovec pa je nato naenkrat pričel trdit, da sem jaz vzel pri njem še drugo blago, ki sem mu ga ostal dolžan. Sodnik je razpravo zaključil in mi povedal, da bo izšla sodba pismeno. Sodbe nisem prejel, pač pa sem pred kratkim dobil od nasprotnika opomin, v katerem me poziva, da naj plačam celo vsoto, ker me bo drugače rubil. Kaj naj ukrenem?

Odgovor: Pojdite na sodišče in vprašajte tam, če ste res obsojeni. Sodnik je sodbo, ker gre za malenkostno zadevo, najbrže razglasil pri razpravi, pa ste očitno to preslišali. Ako ste vnovič obsojeni, boste morali nasprotniku plačati njegovo terjatev, ker Vas bo drugače res lahko rubil.

Pobiranje podpisov radi iare (Radvanje)

Vprašanje: Nekateri ljudje v naši občini hočejo, da bi se za našo občino ustanovila samostojna fara. Čemur se protivijo skoraj vsi občani, ker bi bila zadevna finančna bremena, ki bi padla na davkoplačevalce, previsoka. — Občinski odborniki so tudi zbirali podpise proti ustanovitvi fare. — Naenkrat so jim orožniki tozadevne pole odvzeli in prepovedali zbiranje podpisov, češ, da niso poprej zaprosili za dovoljenje pri sreskem načelstvu.

Ali je treba res imeti za tako zbiranje podpisov dovoljenje sreskega načelstva?

Odgovor: Za zbiranje podpisov ni treba imeti od nikogar dovoljenja.

Tudi upravno sodišče v Celju je že odločilo, da za zbiranje podpisov ni treba predhodnega oblastnega dovoljenja, ker je pravica za peticije itd. osnovna pravica državljanov, ki bi postala brez vrednosti, če bi bila vezana na predhodno dovoljenje upravnega oblastva.

Pravica zavarovanke OUZD v slučaju poroda (Braslovče)

V takem primeru se podpore sestoje iz potrebne babične pomoči in potrebnega zdravljenja, nadalje iz denarne podpore za čas šest tednov pred porodom in šest tednov po porodu s 3/4 zavarovane mezde na dan, iz podpore za dečjo opremo in sicer v 14 kratnem znesku zavarovane mezde, če se je dete rodilo živo ter iz podpore za dojenje oziroma iz dečje hrane v višini polovice zavarovane mezde, največ pa do 3 din na dan za 20 tednov po prestanku porodniške podpore. Zahtevajte vse to, najbolje s pismeno vlogo, pri ekspozituri OUZD.

Na prodaj je hiša z dobro vpeklano gostilno in večja stavbena parcela na prometnem mestu v Mariboru. Ponudba na pravo *»Delavske Politike«*.

Mednarodne strokovne organizacije za prehrano španskega prebivalstva

Reuter poroča: Mednarodna strokovna zveza in njej priključeni mednarodni strokovni sekretarijati so zbrali od julija 1936. do konca l. 1938. 35 milijonov frankov za prehrano španskega prebivalstva. Strokovne organizacije v Angliji so dale 14 milijonov frankov, na Švedskem 6 milijonov, v Belgiji 5 milijonov, na Nizozemskem 2 milijona in v Franciji 1 milijon frankov.

Od celokupne vsote je bilo porabljenih 33 milijonov frankov in sicer: 17 milijonov za živila, 4 milijone za obleko in čevlje, 1 milijon za milo in tobak, za zdravila in vzdrževanje ene bolnice 4 milijone frankov.

Razen tega so prispevale organizacije v posameznih državah še posebej za preskrbo španskih otrok in sirot: v Angliji 7 milijonov za otroške kolonije v Kataloniji, na Holandskem 2.2 milijona frankov za vzdrževanje treh otroških kolonij na Francoskem, v Franciji pa 9 milijonov frankov za nakupe, ki so jih dirigirali naravnost v Španijo.

Vsega skupaj so izdale mednarodne

strokovne organizacije, začlanjene v mednarodni strokovni internacionali v Parizu, 80 milijonov frankov.

V provincih Katalonija, Valencija, Alicante je bilo od početka vojne do konca 1938. razdeljenih med prebivalstvo 13.000 ton živil, 56.000 šol, otrok dobiva dnevno po en četrt litra mleka na stroške te mednarodne podporne akcije.

1000 sirot in invalidov vzdržuje zveza angleških rudarjev, ki je izdala doslej v ta namen 10.000 funtov šterlingov (en funt šterling je 245 din). Pripravljena pa je vzdrževati to akcijo še tri leta, kar bo zneslo nadaljnjih 30.000 funtov šterlingov.

V mednarodni bolnici v Onteniente je šest zdravnikov, 26 strežnic in do 860 ranjencev.

V glavnem se pošilja v Španijo: meso, moka, krompir, kondenzirano mleko, čokolada, sladkor, riž, zelenjavne testenine, kakao, sir, milo, tobak itd.

Geslo mednarodne delavske akcije je: Človečnost proti barbarstvu!

Izumi, ki jim malokdo pozna očeta

So stvari, ki jih uporabljamo vsak dan in vsako uro, a le malokateri vedo, kako so prav za prav nastale. Drugim ne vedo izvora niti strokovnjaki.

Kdo ve n. pr., da je vilice izumila 1050 neka bizantinska princesa in jih prinesla v Benetke? In kdo ve, da so se ljudje dolgo borili zoper to novotarijo, češ, da pomeni pregrešno pomehkuženje?

Takšnih primerov bi lahko navedli na tucete. Zobotrebec so izumili v 17. stoletju in takrat je veljalo za nekaj posebno odličnega, če so ga ljudje pogostoma in čim javneje uporabljali. Slamnik izvira iz 10. stoletja, izumili so ga Sasi, ki jim je veljal celo za plemenski grb. Pozdrav s snemanjem klobuka so uvedli okrog 1650 na francoskem dvoru.

Ženske hlačke so izumile v 16. stoletju italijanske kurtizane! Za njih uvedbo v široko maso pa je skrbel francoski dvor, kakor tudi za razširjanje žepnega roba, ki ga je izumila baje kraljica Marija Antoinetta.

Zrcala so ljudje uporabljali v vseh časih, a do novejšega časa le kovinska zrcala. Steklena zrcala so postala mogoča šele z izumitvijo vlivanja steklenih plošč, ki se je posrečilo 1688

Francozu Louisu Lucasu de Nehouju. Dotlej so steklene plošče vpihavali. Cinov amalgam, kfga rabimo za zrcala, pa so poznali že prej.

Daniel Defoe, avtor nesmrtnega *»Robinzona«*, je poklical v življenje prve hranilnice in zavarovalnice zoper ogenj in točo. Benjamin Franklin ni samo eden izmed izumiteljev strelovođa (1750), temveč tudi znane anglosaške devize *»čas je zlato«*. Tudi izreke je pač treba izumiti.

Dvojno knjigovodstvo je izumil 1494 italijanski menih Fra Luca Paciolo de Borgo.

Galilei, veliki astronom, je 1597 izumil prvi toplomer in pol stoletja pozneje uporabo nihala kot regulatorja za ure.

Ojinate slike v današnji obliki so komaj 500 let stare. Izumil je ta način slikanja okrog 1400 holandski slikar Jan van Dyck.

Malo znano je, da je prvi oče ladijskega in letalskega propelerja (vijaka) Leonardo da Vinci, ki je bil poleg genialnega slikarja tudi eden najpomembnejših inženjerjev, graditeljev trdnjav, letalski konstruktor in izumitelj podmornice. Seveda pa vsi ti izumi v tedanjem času niso našli nobenega odziva, predvsem zaradi tega, ker jih je moral Leonardo sam skrivati pred nevarnostjo inkvizicije. »P.«

Literatura

Ostra obsodba hrvaškega prevoda Čapkove knjige. Tudi v *»Delavski Politiki«* smo že opozorili, da je izšla v založbi *»Binoze«* v Zagrebu v hrvaškem prevodu znamenita knjiga češkega pisatelja Karla Čapka *»Prvi parta«* (prva zrna), ki mojstrsko opisuje življenje rudarjev. Prevod iz češčine v hrvaščino je oskrbel Boško Vračarjevič. V pondeljkovi literarni prilogi *»Lidovih Novin«* pa je pisatelj Otokar Kolman v daljšem članku strahovito zmrcvaril ta Vračarjevičev prevod in na nešteti primerih dokazal, da prevajalec nikakor ni bil kos tej težki nalogi in je radi tega kar cele stavke izpustil, ker ni znal prevedeti težjih izrazov, na drugi strani je zopet popolnoma napačno prevajal najvažnejše pojme, tako da imajo sedaj gotovi odstavki ravno nasproten smisel. Posebno se prevajalec ni znašel v strokovnih izrazih rudarjev, tako da popade čitatelja ob čitanju tega Vračarjevičevega prevoda naravnost jeza in ogorčenje. Knjiga, ki bi naj bila doprinos česko-jugoslovanski kulturni vzajemnosti, je na ta način pravi kulturni škandal. Ravno to Čapkovo delo je eno njegovih najboljših in se res žudimo, čemu se le takšni nesposobni ljudje spuščajo v prevajanje! —n.

Razno

Novo zvezdarno bodo zgradili v bližini Rima. Imenovali jo bodo Hitlerjevo zvezdarno. Prva naloga zvezdarne bo, da odkrije dve novi zvezdi, ki ju bodo imenovali eno po Hitlerju, drugo po Mussoliniju, tako, da bosta imeni Hitlerja in Mussolinija svetili človeštvu tudi iz vsemirja.

»V razpravi je preosnova Evrope«, tako so dila nekateri listi o razgovorih, ki so se te dni vršili v Rimu med angleškimi in italijanskimi državniki. Listi, ki tako pišejo, menda pozabljajo, da živi v Evropi veliko narodov in držav, ki imajo vsaka svoje mnenje in zahteve, ako se načinja vprašanje preosnove Evrope.

Doslej se pa ti narodi in države še niso izjavile, niti so bile za to vprašane.

Radio aparatov v Franciji je bilo leta 1933. 1.400.000, v letu 1937. pa 4.200.000.

Herriot predsednik francoske zbornice. Francoska poslanska zbornica je zopet izvolila radikalnega socialista Herriota za svojega predsednika.

Litvinov se ne bo udeležil prihodnjega zasedanja Društva narodov.

Angleške tovarne letal bodo dobavile Kitajski 200 novih letal.

Poljska bo ostala nevtralna v slučaju izbruhaja vojne med Italijo in Francijo. Ta izjava Varšave je le logična posledica politike poljskih državnikov v zadnjih letih.

Delavsko-kmečka hranilnica in posojilnica za mežiško dolino

r. z. z. o. z. v Prevaljah

vabi na

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

ki se bo vršil v nedeljo, dne 22. januarja 1939. Začetek ob 9. uri dopoldne v prostorih Zadrudnega doma v Prevaljah, s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
 2. Poročilo načelstva.
 3. Predložitev računsk. zaključka za l. 1938.
 4. Poročilo nadzorstva in sklepanje o odvezi načelstva.
 5. Volitev načelstva in nadzorstva.
 6. Predložil in raznoterosti.
- Ob nezadostnem številu članov se vrši pol ure pozneje istotam drugi občni zbor, ki sklepa brez ozira na število članov.
- Prevalje, dne 12. januarja 1939.
- Načelstvo. Nadzorstvo.